

Növekedés válságban

Halpern László
MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet

Növekedés 2013, Pivátbankár.hu
Budapest, 2013. szeptember 18.

Válságok

Gazdaságpolitika

Növekedés

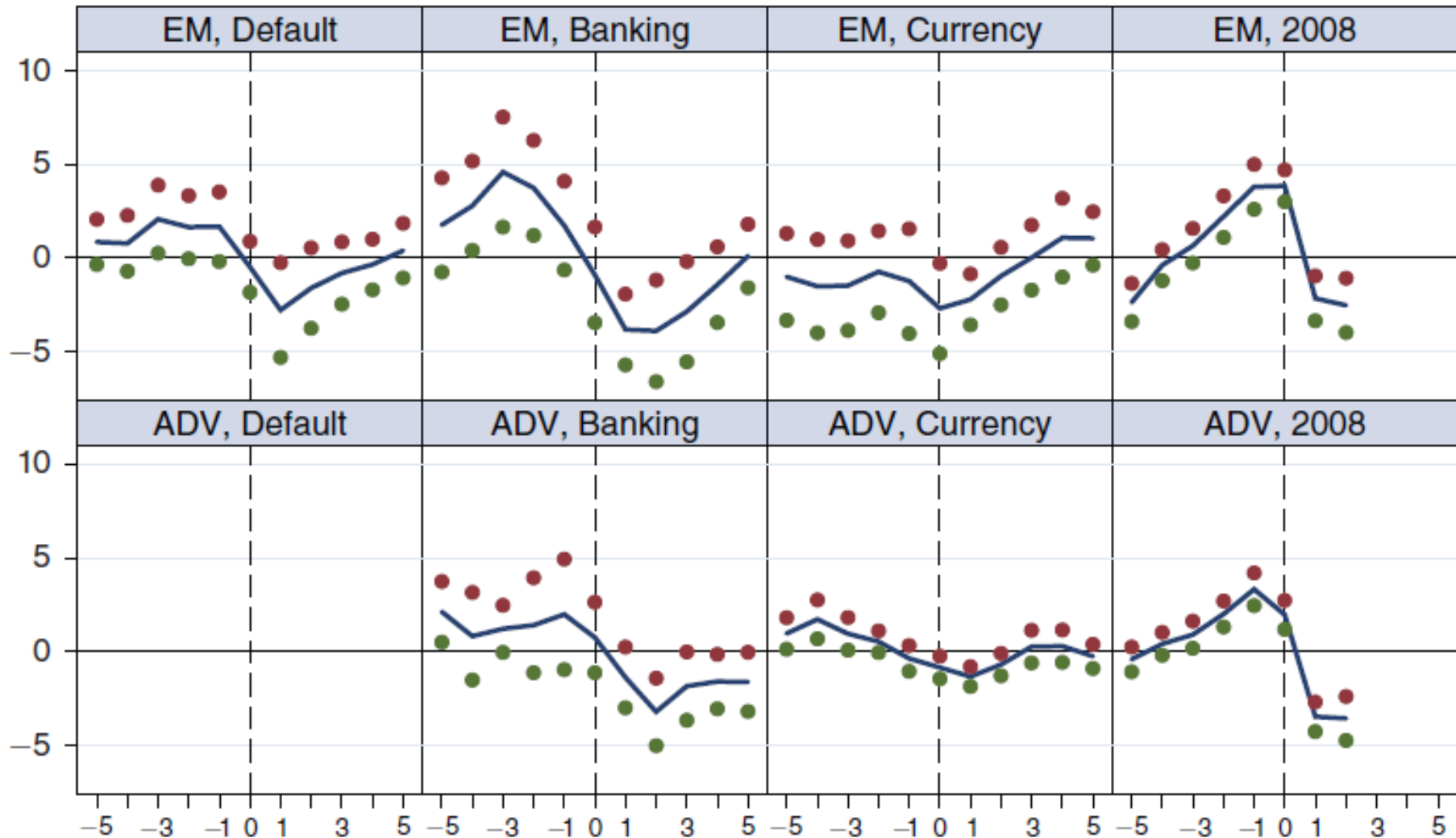
Válságok

Adósság bank valuta 2008
Fejlett vs felzárkózók/KKE

Termelés adósság hitel folyó fizetési
mérleg

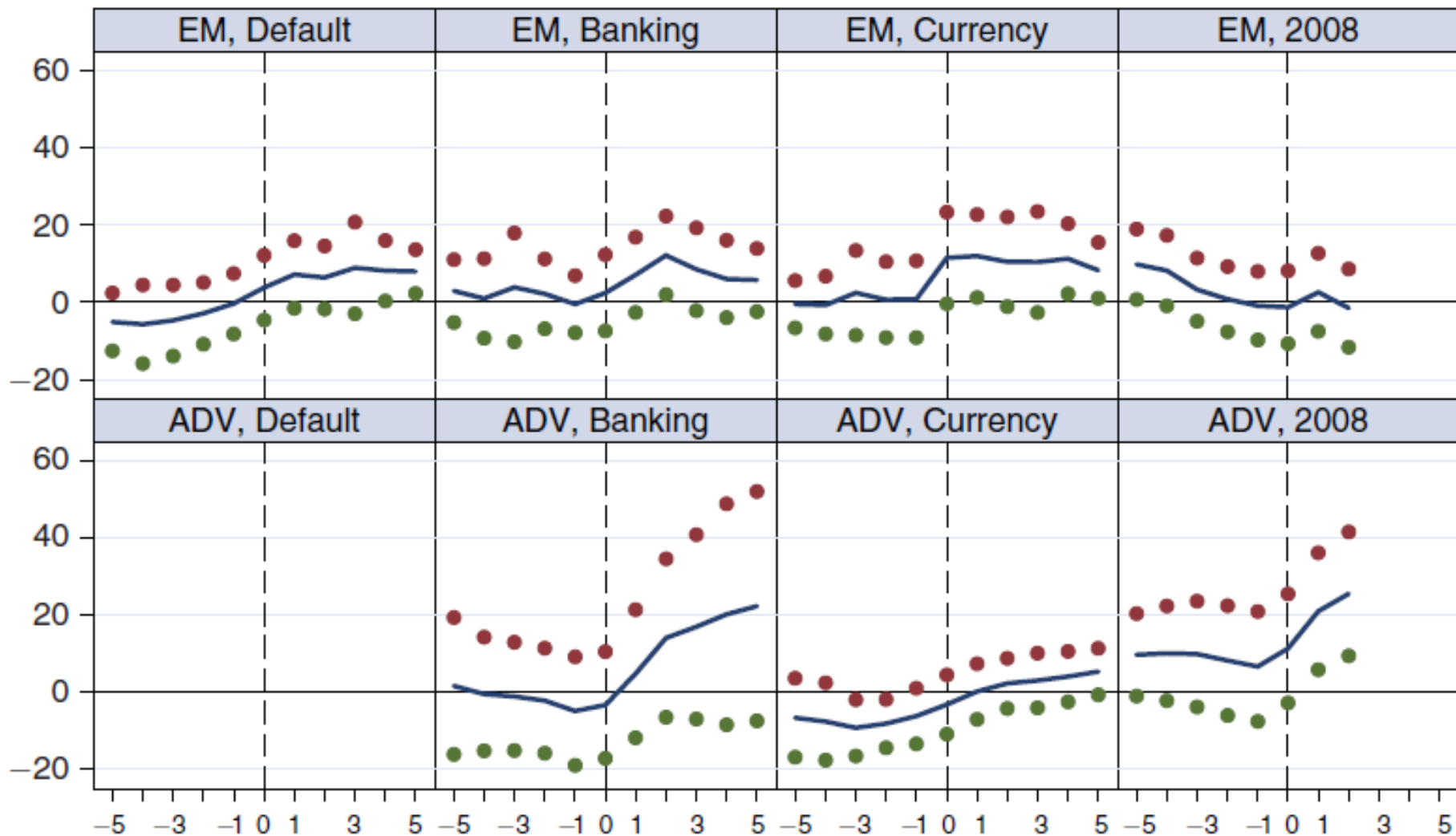
Kibocsátási rés

(tényleges és potenciális növekedés különbsége, %)

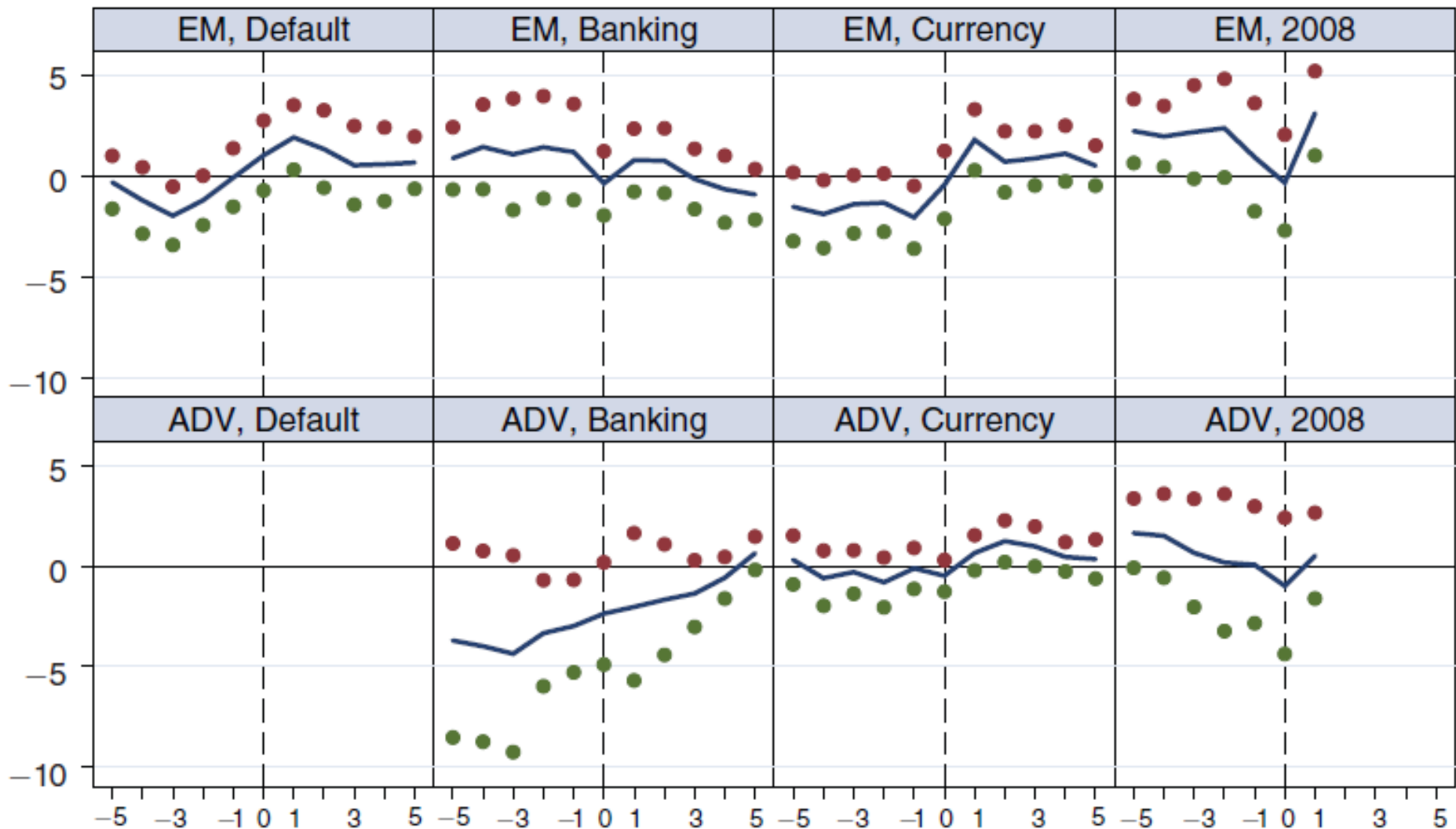
Forrás: Gourinchas, P-O, and M Obstfeld (2012): Stories of the Twentieth Century for the Twenty-First, American Economic Journal: Macroeconomics 4(1) 226-65.

Bruttó államadósság/GDP (százalék)

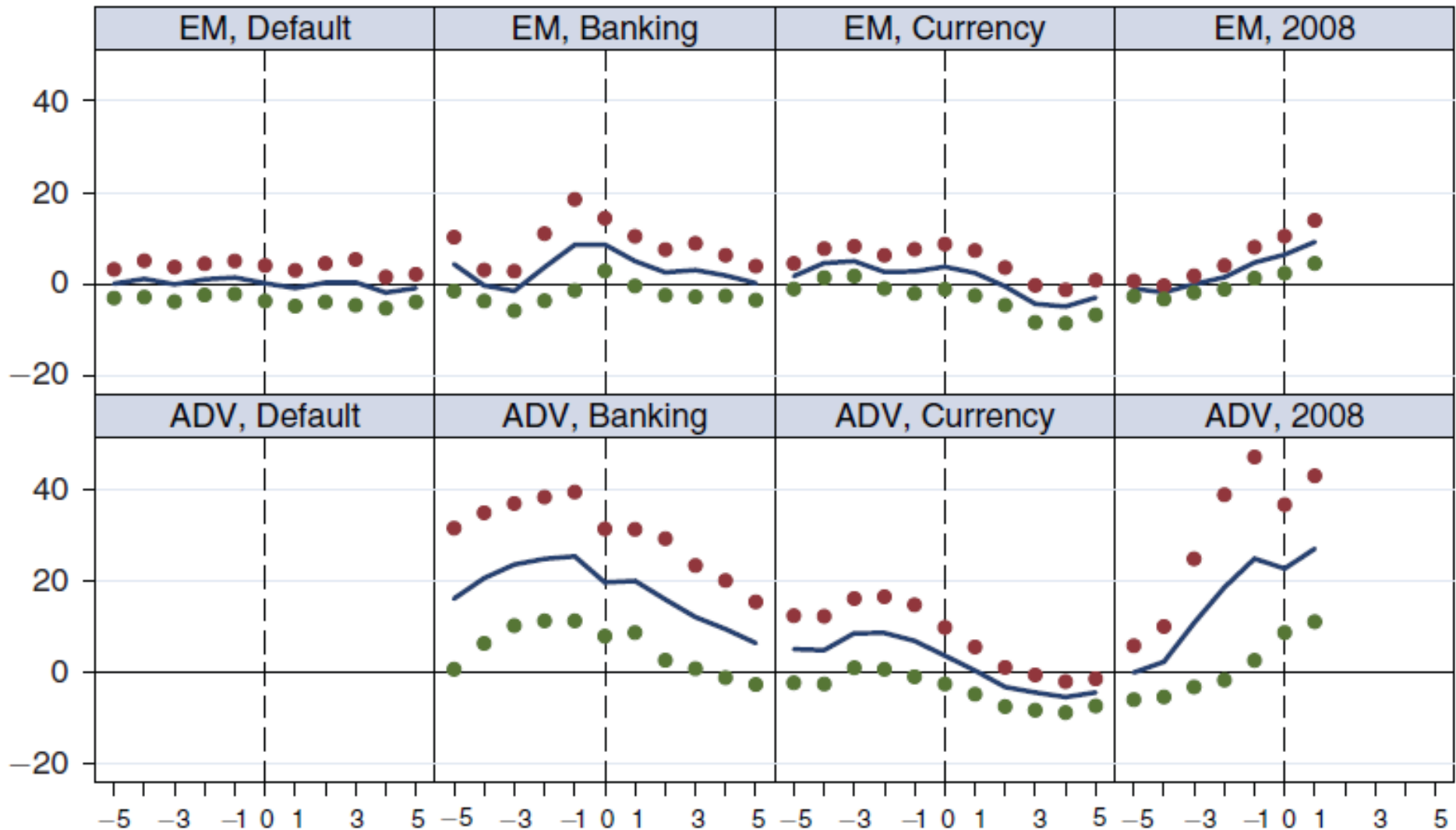
Forrás: Gourinchas, P-O, and M Obstfeld (2012): Stories of the Twentieth Century for the Twenty-First, American Economic Journal: Macroeconomics 4(1) 226-65.

Folyó fizetési mérleg (GDP százalékában)

Forrás: Gourinchas, P-O, and M Obstfeld (2012): Stories of the Twentieth Century for the Twenty-First, American Economic Journal: Macroeconomics 4(1) 226-65.

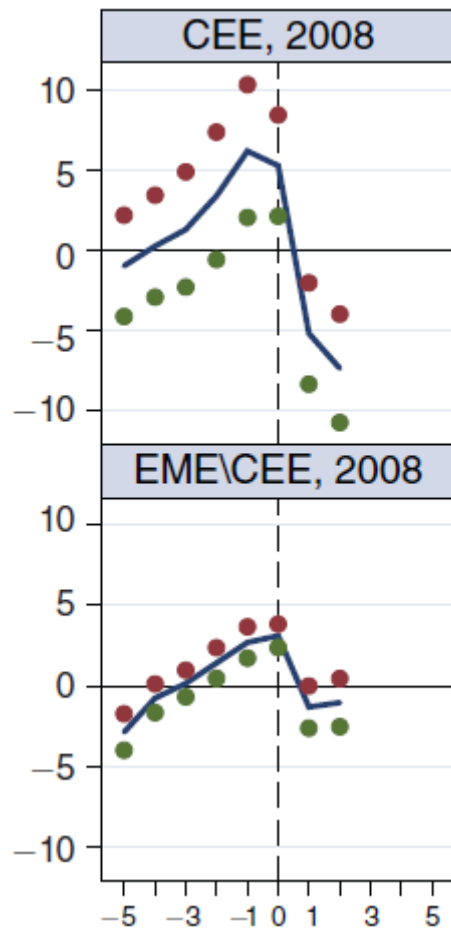
Belföldi hitel

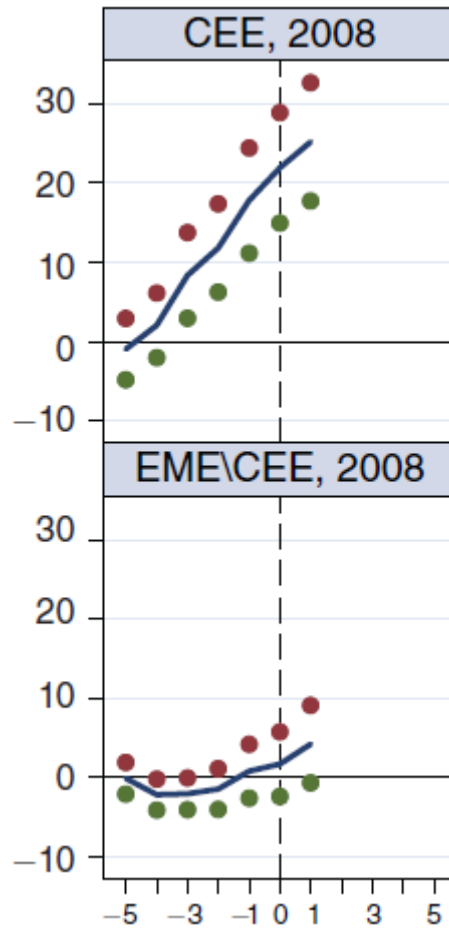
Forrás: Gourinchas, P-O, and M Obstfeld (2012): Stories of the Twentieth Century for the Twenty-First, American Economic Journal: Macroeconomics 4(1) 226-65.

Közép-kelet Európa és a felzárkózó országok összehasonlítása

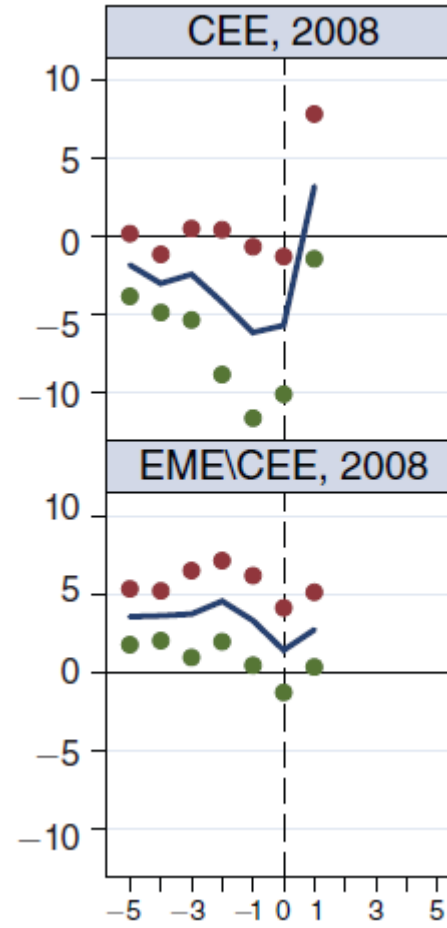
Kibocsátási
rés

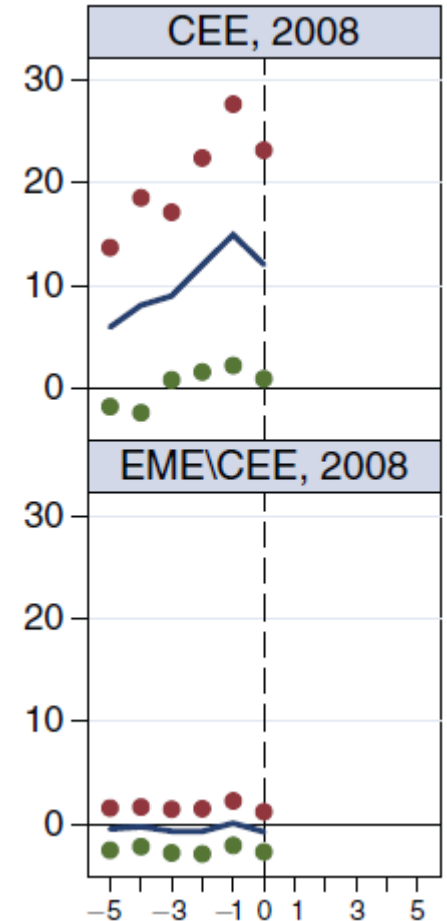
Belföldi hitel

Folyó fizetési
mérleg

Rövid távú
adósság

Forrás: Gourinchas, P-O, and M Obstfeld (2012): Stories of the Twentieth Century for the Twenty-First, American Economic Journal: Macroeconomics 4(1) 226-65.

Gazdaságpolitika

Költségvetési megszorítás

Adósság

Középtávú költségvetési konszolidáció

Költségvetési megszorítás

- Mikor túlzott?
 - Görögország vs Írország és Spanyolország;
- Mindenki megszorít?
- Érvek:
 - Közgazdaságtani;
 - Piaci/finanszírozási;
 - Politikai (gazdaságtani).

Közgazdaságtani érvek

- 1) A tényleges és a potenciális növekedés közötti különbség nagy
 - a) A válság csökkentette a potenciális növekedést (a rés mértéke nehezen számszerűsíthető);
 - b) A monetáris politika nem igazán hatékony – nulla közeli kamat, mennyiségi lazítás ellenére;
 - c) Az alacsony termelékenység a visszafogott kereslet és a negatív kínálati sokk következménye;
- 2) A költségvetési multiplikátor válság idején nagyobb – a költségvetési megszorítás hatása így nagyobb;
- 3) Hiszterézis hatások léphetnek fel:
 - a) Munkapiacra – megnő a hosszú távú munkanélküliek aránya, tudásuk értéktelenedik;
 - b) Tőkeállomány veszít értékéből;
 - c) Innovatív vállalkozások sem jutnak hitelhez.

Piaci/finanszírozási érvek

- 1) (Irracionális) piacok jelentős felárat követelnek meg – annak ellenére, hogy lazítani kell és a kormány hiteles → adósságválság;
- 2) A magas államadósság → költségvetési multiplikátor csökken (de attól még magas maradhat);
- 3) Többszörös-megszorítás → alacsonyabb növekedés → kormány hitelességvesztés → a szándékolttal ellentétes hatás.

Politikai (gazdaságtani) érvek

- 1) Költségvetési megszorítás lazítása → hitelesség-vesztés:
 - ha szigorúan betartja, amit eltervezett;
 - ha népszerű intézkedéseket vezet be;
 - Könnyű a népszerűtlen intézkedéseket a következő kormányra hagyni;
- 2) Lazítani kell, ha a gazdasági adatok ezt teszik szükségessé;
- 3) Anticiklikus költségvetési politika kell!

Adósság

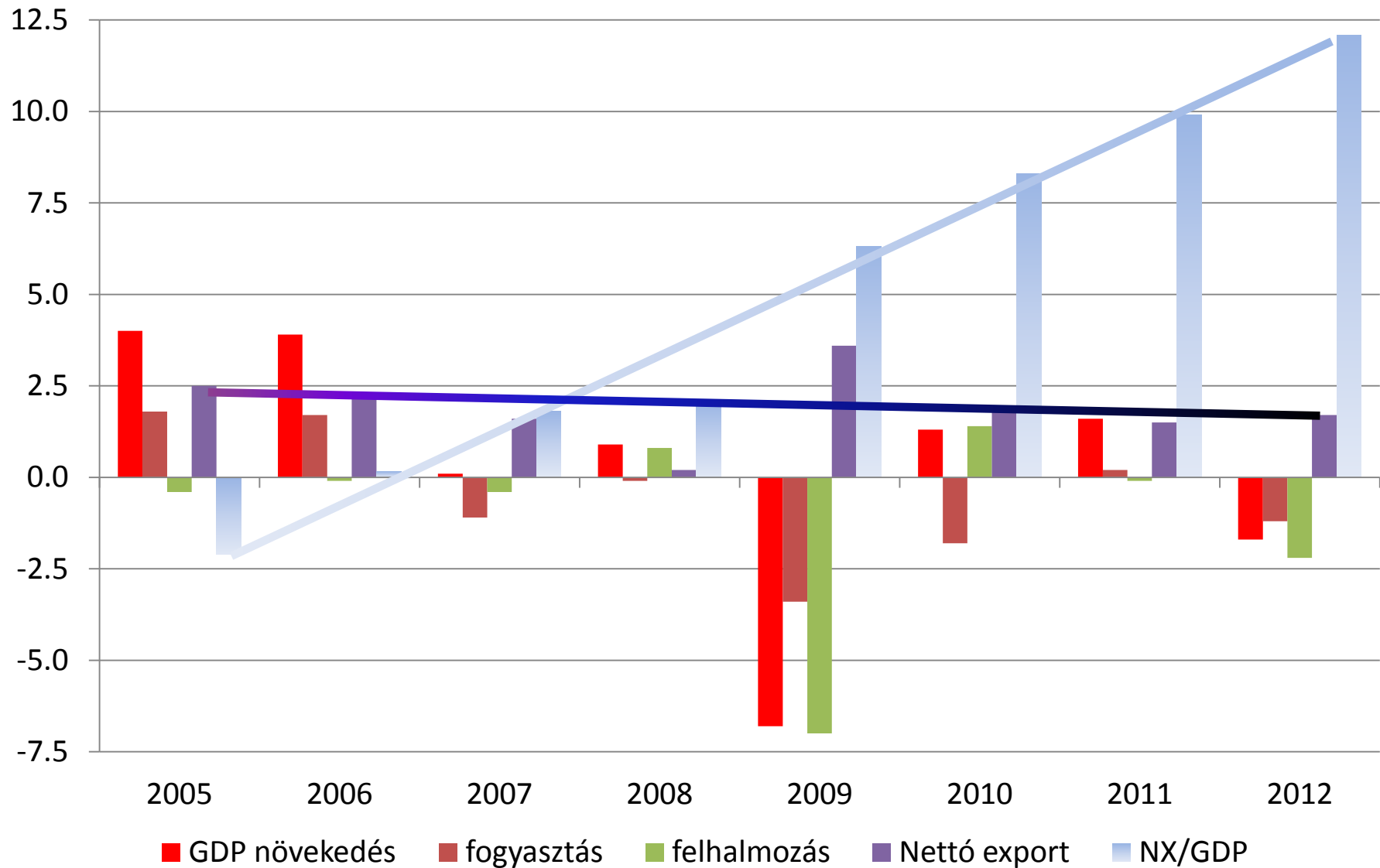
- Fenntartható állam-/külső adósság
 - Államadósság vs magánadósság;
 - Eladósodottság és növekedés:
 - Nincs optimális szint;
 - Nincs küszöbérték;
- Implicit(/jövőbeni) adósság
 - Magánnyugdíj – állami nyugdíj;
- Adósságszabályok
 - Szabályalapú vs eseti értékelés

Középtávú költségvetési konszolidáció

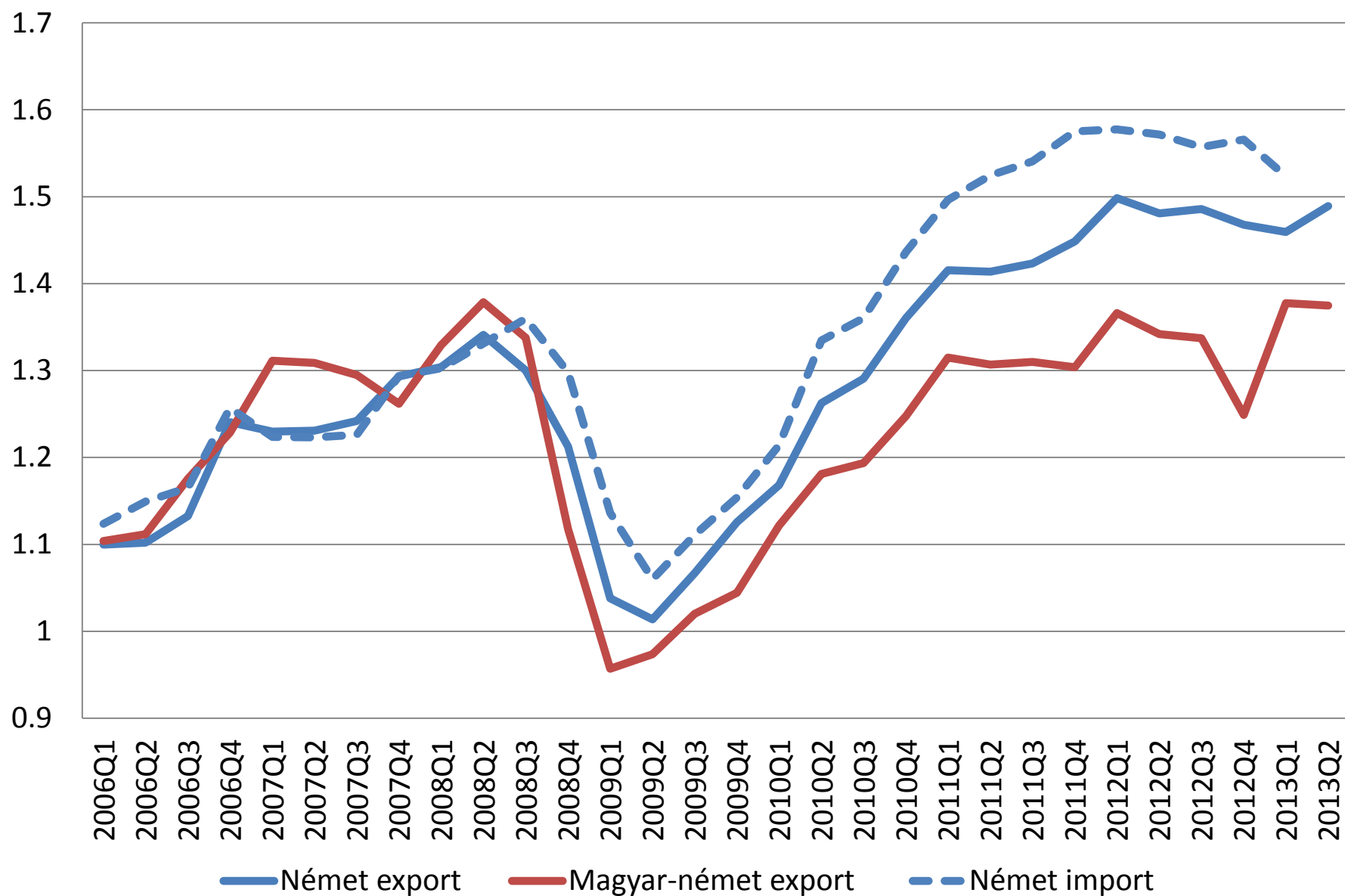
- 1) Jelentős költségvetési hiány és növekvő adósságráta szükségessé teszi;
- 2) Konszenzus: kiadáscsökkentés hatékonyabb, mint az adóemelés – nincs elméleti/empirikus megalapozása;
- 3) Keresletösztönzés hatékony (Keynes) vs. költségvetési ösztönzés soha nem hatékony (költségvetési neoliberalizmus);
- 4) **Milyen** kiadásokat és **hogyan** csökkentenek;
- 5) Két példa a növekedést előmozdító anticiklikus kiadásra: innováció és oktatás.

Növekedés

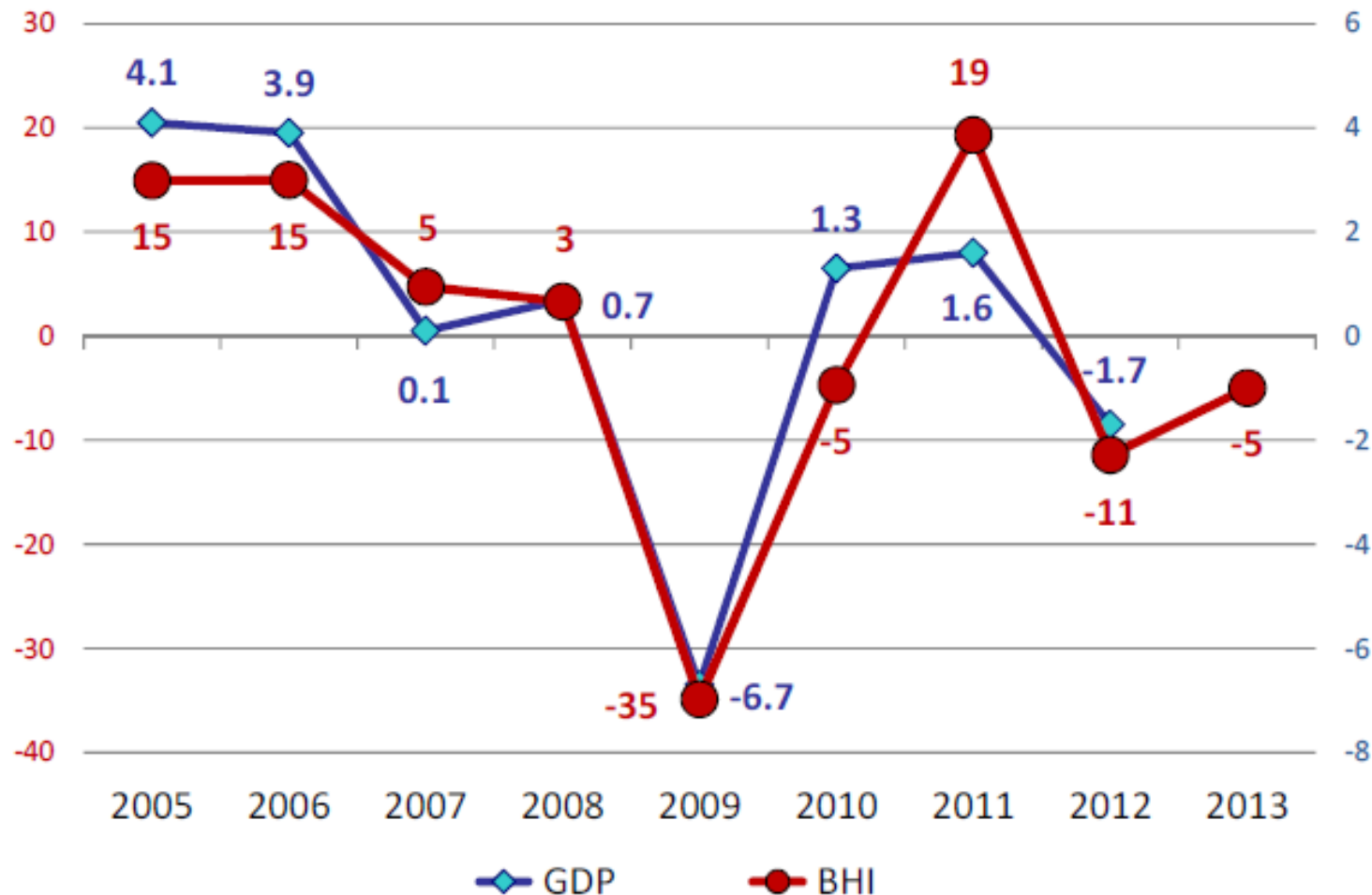
A GDP összetevőinek hozzájárulása növekedéséhez és a nettó export aránya (százalék)

Német export, import és magyar-német export (2005=1)

A DUIHK Befektetői Hangulat Indexe (BHI) és a magyar bruttó hazai termék alakulása

Exportvezérelt növekedés

- Felzárkózási modell?
 - Kína vs Németország;
- EU – makro egyensúlytalansági eljárás
 - Aszimmetrikus;
 - Konvergencia-modell;
- Fenntartható-e a pozitív (növekvő) nettó export/GDP arány?
 - Háztartás, vállalat, állam együttesen (növekvően) nettó megtakarító;
 - (Növekvő) hitelnyújtás külföldre;
- Exportálók versenyképessége
 - folyamatosan megújuló termékválaszték;
 - versenyképes ár;
 - beruházás és innováció.

Mikor lesz itt növekedés?

- 1) A válság nem egyformán és nem egyszerre hat a vállalatokra;
- 2) A **mekkora** – kiadáscsökkentés, támogatás, stb.
– helyett/mellett a **mit** és a **hogyan**!
- 3) Kedvező befektetői környezet → beruházás → növekedés;
- 4) Innováció (K+F) ↔ termelékenység-növekedés;
- 5) Versenyképesség ↔ kedvező és kiszámítható – makro-, szabályozási (jogi/intézményi, közgazdasági és politikai) – környezet.